

Til Retsudvalget

31. marts 2022

Vi er som foreninger der repræsenterer voldtægtsofre, stærkt bekymrede over Højesteretsdom BS-19432/2021-HJR afsagt den 25. februar 2022. Dommen tager stilling til, om der kan gives forhøjet tortgodtgørelse til et offer for voldtægt, hvor der er dømt efter den tidligere § 216, stk.1 nr. 2 2. led., dvs. en sag hvor forurettede var ude af stand til at modsætte sig. HR konkluderer, at der på trods af vedtagelse af forhøjelse af tortgodtgørelse til ofre for voldtægt i 2018 og herunder ekstra forhøjelse til ofre for fuldbyrdet voldtægt, ikke er grundlag for en ekstra forhøjelse af tortgodtgørelse til forurettede i den konkrete sag. Begrundelsen er (vores fremhævelser), at:

*”Erstatningsansvarslovens § 26, stk. 2, blev ændret i 2018. Formålet med lovændringen var ifølge forarbejderne bl.a. at gennemføre en generel forhøjelse af godtgørelsesniveauerne for tort i sager om seksuelle krænkelser navnlig i lyset af den almindelige lønudvikling. Godtgørelsesniveauerne for tort i sager om seksuelle krænkelser skulle herefter forhøjes med ca. 1/3. **Godtgørelsesniveauet i sager om ”fuldbyrdet voldtægt” skulle endvidere forhøjes med yderligere ca. 1/3 for at afspejle disse overtrædelsers særligt alvorlige karakter.** Tortgodtgørelsen i en sag om ”fuldbyrdet voldtægt” burde således som udgangspunkt være ca. 100.000 kr. Ved udmåling af godtgørelser burde domstolene endvidere fremover tage hensyn til lønudviklingen, så godtgørelserne ikke stagnerer på 2017-niveau.*

Højesterets flertal fandt, at udtrykket ”fuldbyrdet voldtægt” i forarbejderne sigtede til den oprindelige form for voldtægt, der også før lovændringen af straffeloven i 2013 var omfattet af straffelovens § 216 (navnlig voldtægt ved vold eller trussel om vold). Formålet med lovændringen i 2018 og det anførte i forarbejderne var således ikke, at forhøjelsen til 100.000 kr. for ”fuldbyrdet voldtægt” skulle omfatte alle de former for voldtægt, der efter lovændringen i 2013 blev omfattet af straffelovens § 216, herunder den seksualforbrydelse, der tidligere var reguleret i straffelovens § 218, stk. 2.

Voldtægt i form af udnyttelse af, at forurettede befinder sig i en tilstand, hvor den pågældende er ude af stand til at modsætte sig handlingen, er en alvorlig forbrydelse, der er krænkende for offeret. Højesterets flertal fandt imidlertid, at der ikke – med hensyn til udmåling af tortgodtgørelse – var lovgivningsmæssigt grundlag for at sidestille denne form for voldtægt med voldtægt ved vold eller trussel om vold.”

Link til HR afgørelsen: <https://domstol.dk/hoejesteret/aktuelt/2022/2/ikke-krav-paa-yderligere-godtgoerelse-for-tort-som-foelge-af-voldtaegt/>

I Voldtægtsofres Vilkår og Everyday Sexism Project Danmark undrer vi os over Højesterets fortolkning af ”fuldbyrdet voldtægt”, da den ikke er i overensstemmelse hverken med en sproglig forståelse af ordet eller med forarbejderne til loven.

Af bemærkningerne til lov nr. 140 af 28/02/2018 (som bl.a. indeholder ændringsforslag til erstatningsansvarsloven) fremgår:

”Henset til at niveauerne ikke har været reguleret i 15 år, er det Justitsministeriets opfattelse, at tortgodtgørelsesniveauet for alle seksuelle krænkelser bør forhøjes med ca. 1/3 i forhold til det niveau, der er forudsat i bemærkningerne til lov nr. 963 af 7. juni 2001, som er gengivet ovenfor under pkt. 2.3.1.3. Herved tages der bl.a. hensyn til den lønudvikling, der har været i denne periode.

Herudover finder Justitsministeriet, at godtgørelsesniveauerne i sager om fuldbyrdet voldtægt bør forhøjes med yderligere ca. 1/3 for at afspejle disse overtrædelsers særligt alvorlige karakter. Tortgodtgørelsen i en sag om fuldbyrdet voldtægt bør således som udgangspunkt være ca. 100.000 kr.” (pkt. 2.3.2.4)

Selvom der i ovenstående første afsnit af bemærkningerne henvises til niveauet der er forudsat i bemærkningerne til loven fra 2001 (og altså før lovændringer af § 216 der er relevante for sagen i denne HR dom og for ændringen med samtykkebestemmelsen), så forholder andet afsnit sig separat til, at der skal

ske en ekstra forhøjelse, når der er tale om fuldbyrdet voldtægt – uden at henvise til at der skulle være forskel på typen af voldtægt.

Flere steder i bemærkningerne under pkt. 2.3 sættes ”fuldbyrdet” overfor ”forsøg på” voldtægt, hvoraf det bliver klargjort at fuldbyrdet betyder at samlejet er gennemført i modsætning til forsøg på voldtægt, som betyder at samlejet ikke gennemføres. Et eksempel:

”Udgangspunktet for tilkendelse af tortgodtgørelse er efter lovændringen i 2001, at forurettede ved forsøg på voldtægt tilkendes en godtgørelse i størrelsesordenen 30.000-40.000 kr. Ved fuldbyrdet voldtægt er udgangspunktet, at forurettede tilkendes en godtgørelse for tort i størrelsesordenen 60.000 kr., der i meget grove tilfælde kan stige til 70.000 kr., og i ganske særlige tilfælde kan stige til 80.000-90.000 kr. eller højere”. (pkt. 2.3.1.2)

Der er således intet i forarbejderne til 2018 loven om bl.a. forhøjelse af tortgodtgørelse – der blev vedtaget 5 år efter ændringen af § 216 til at omfatte tilfælde som det i HR sagen gældende om at være ude af stand til at modsætte sig – der tilsiger en fortolkning, hvor fuldbyrdet ikke omfatter ALLE tilfælde af voldtægt som er gennemført og ikke forsøg.

Det anerkendes at domstolene har et vist spillerum ifht fastsættelse af erstatning til ofre for voldtægt, hvor grovheden af voldtægten spiller ind på erstatningens størrelse. Efter vores opfattelse er tortgodtgørelser til ofre for voldtægt i forvejen meget lave og meget langt fra at dække den grove krænkelse af et menneskes autonomi som forbrydelsen indebærer – en grov krænkelse uanset om der er tale om vold ved handlingen. Derfor mener vi også at der er grund til bekymring, når HR dommen på den måde rangordner tortgodtgørelsen uden hold i forarbejderne.

Vi er derfor også bekymrede for, hvordan ”fuldbyrdet voldtægt” og dermed tortgodtgørelsen efter indførelsen af samtykkeloven, bliver tolket. Vil ”fuldbyrdet voldtægt” i erstatningssammenhæng blive defineret ud fra lovens definition; samleje uden samtykke, eller som i dommen fra Højesteret efter nu forældet lovgivning?

Vi vil opfordre lovgiver/Justitsministeren til på baggrund af den pågældende dom og ændringen af § 216, at præcisere bestemmelsen om tortgodtgørelse til voldtægts ofre i erstatningsansvarslovens § 26 stk. 2 efter intentionen, så det tydeliggøres at en ”fuldbyrdet voldtægt” og dermed forhøjelse af erstatningen, ikke handler om, på hvilken måde voldtægten er foregået.

Med venlig hilsen

På vegne af bestyrelserne i Everyday Sexism Project Danmark og Voldtægtsorfres Vilkår

Everyday Sexism Project Danmark

VOLDTÆGTSORFRES VILKÅR